

วิธีวิจัย

นักวิจัยไต้หวันกลุ่มน้ำสงครามตอนล่าง ๔ หมู่บ้าน คือ บ้านท่าบ่อ ตำบลท่าบ่อสงคราม บ้านปากยาม ตำบลสามผง บ้านอ้วน ตำบลหาดแพง บ้านยางออย ตำบลศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ได้จัดทำงานวิจัยไต้หวันทั้งหมด ๗ ประเด็นด้วยกันคือ ระบบนิเวศ พันธุ์ปลา เครื่องมือหาปลา การเลี้ยงวัว-ควายในป่าทาม พรรณพืชในป่าทาม การเกษตรและการจัดการน้ำในทาม ประวัติศาสตร์ชุมชน ระบบเศรษฐกิจ และประเพณีพิธีกรรมความเชื่อ การศึกษาจะเน้นไปที่ชุมชน ๔ หมู่บ้านซึ่งอยู่ในเขตลุ่มน้ำสงครามตอนล่างที่ร่วมทำวิจัยเป็นหลัก โดยเริ่มทำวิจัยตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๖-เดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๕๘

วิธีวิจัยไต่ถามลุ่มน้ำสงครามตอนล่างแต่ละประเด็นสรุปได้ดังนี้

๑. ประวัติศาสตร์ชุมชน ระบบเศรษฐกิจ และประเพณีพิธีกรรม ความเชื่อ

การศึกษาระยะนี้เพื่ออธิบายให้เห็นการเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ และประเพณีพิธีกรรมตามความเชื่อของไต่บ้านทั้ง ๔ ชุมชน รวมไปถึงประวัติศาสตร์การใช้ทรัพยากร มีวิธีการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การประชุมกลุ่มทั้ง ๔ หมู่บ้าน เพื่ออภิปรายในประเด็นดังกล่าว ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้นำหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล พ่อค้า แม่ค้า ครู ผู้เฒ่าผู้แก่ ปราชญ์ไต่บ้าน คนหาปลา และไต่บ้านที่มีอาชีพอื่นๆ วิธีการประชุมที่หลายฝ่ายเข้าร่วมจะเป็นการตรวจสอบข้อมูลไปในตัว โดยผู้ช่วยนักวิจัยจะบันทึกและเรียบเรียงข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๒ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมของผู้ช่วยนักวิจัย โดยเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งในปฏิบัติการชีวิตประจำวันและงานพิธีต่างๆ เช่น การหาปลา เก็บผัก หาหน่อไม้ พิธีเลี้ยงปู่ตา เลี้ยงผีตาเสก ฯลฯ

ขั้นตอนที่ ๓ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีนักวิจัยไต่บ้านเป็นผู้นำผู้ช่วยนักวิจัยไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักโดยผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้ช่วยในการจดบันทึกข้อมูลและสัมภาษณ์เสริมนักวิจัย

นอกจากนั้น ข้อมูลในประเด็นนี้ยังมาจากการวิจัยจากประเด็นระบบนิเวศ พันธุ์ปลา เครื่องมือหาปลา การเลี้ยงวัว-ควายในทาม และการเกษตรและการจัดการน้ำในทาม

หลังจากมีการรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้ช่วยนักวิจัยนำข้อมูลลงไปตรวจสอบความถูกต้องกับนักวิจัยอีกครั้ง ก่อนที่จะเขียนรายงานผลการศึกษา

๒. ระบบนิเวศลุ่มน้ำสงครามตอนล่าง

การศึกษาระบบนิเวศในลุ่มน้ำสงครามตอนล่างเป็นการศึกษาความหลากหลายสลับซับซ้อนของป่าบุงป่าทามโดยใช้ความรู้พื้นถิ่นของไต่บ้านในการ

อธิบายความหลากหลายสลับซับซ้อนนี้ มีวิธีการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกนักวิจัย ดำเนินการโดยการจัดประชุมไต่สวน เพื่อให้ไต่สวนคัดเลือกนักวิจัยที่มีความรู้ความชำนาญระบบนิเวศในลุ่มน้ำสงคราม มีนักวิจัยทั้งหมด ๒๒ คน

ขั้นตอนที่ ๒ การประชุมเชิงปฏิบัติการและวางแผนการวิจัย นักวิจัยและผู้ช่วยร่วมกับกลุ่มอื่นๆ จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและเทคนิคงานวิจัยไต่สวน การประชุมเชิงปฏิบัติการนี้ นักวิจัยจะร่วมกันกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษา ประเด็นการศึกษา รวมทั้งวางแผนการวิจัยร่วมกัน นอกจากนี้ ยังร่วมกันระดมความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศย่อยของกลุ่มน้ำสงครามในพื้นที่ของตนเอง พร้อมทั้งอธิบายลักษณะของระบบนิเวศย่อยแต่ละระบบเพื่อใช้เป็นฐานในการวิจัยขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ ๓ การสำรวจภาคสนาม นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยลงพื้นที่สำรวจระบบนิเวศย่อยป่าทามจากหมู่บ้านทางตอนบนลงไปยังตอนล่างและจัดทำแผนที่ระบบนิเวศย่อยลุ่มน้ำสงคราม

ขั้นตอนที่ ๔ การจัดทำข้อมูลรายละเอียด นักวิจัยร่วมประชุมกลุ่มเพื่อระดมความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศย่อยลุ่มน้ำสงคราม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศซึ่งเป็นประสบการณ์ของนักวิจัยไต่สวนโดยตรง การประชุมแต่ละครั้งจะมีนักวิจัย ๑๐ คนเป็นอย่างต่ำ โดยมีผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้จัดบันทึก

ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยยังได้สัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนที่มีองค์ความรู้และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบนิเวศย่อยบางระบบเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ ๕ การเรียบเรียงและตรวจสอบข้อมูล ผู้ช่วยนักวิจัยรวบรวมข้อมูลทั้งหมดและเรียบเรียงเป็นเอกสาร จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อีกกลับมาให้นักวิจัยตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง โดยใช้วิธีการประชุมนักวิจัยรวมจากทั้ง ๔ หมู่บ้าน

๓. พันธุ์ปลาลุ่มน้ำสงครามตอนล่าง

การศึกษาเรื่องพันธุ์ปลาในลุ่มน้ำสงครามตอนล่างเป็นการรวบรวมชนิดพันธุ์ปลาและความรู้เรื่องปลาแต่ละชนิดของนักวิจัยไต่สวน รวมทั้งการประเมิน

สถานภาพของปลาแต่ละชนิด มีวิธีการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกนักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัยร่วมประชุมกับไทบ้าน ในหมู่บ้านเป้าหมายเพื่อให้ไทบ้านคัดเลือกนักวิจัย โดยมีนักวิจัย ๑๗ คน

ขั้นตอนที่ ๒ การประชุมเชิงปฏิบัติการและวางแผนการวิจัย นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยประชุมร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและเทคนิคการวิจัย ไทบ้านประเด็นพันธุ์ปลา การประชุมนี้ นักวิจัยยังร่วมกันระดมรายชื่อชนิดพันธุ์ปลาเบื้องต้นโดยผู้ช่วยนักวิจัยบันทึกข้อมูลเพื่อใช้เป็นฐานในการเก็บตัวอย่าง และร่วมกันวางแผนการศึกษา

ขั้นตอนที่ ๓ การเก็บตัวอย่างเพื่อบันทึกภาพ นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ลงพื้นที่เก็บตัวอย่างปลาที่ไทบ้านจับได้เพื่อบันทึกภาพ

ขั้นตอนที่ ๔ การเก็บข้อมูลรายละเอียดพันธุ์ปลาแต่ละชนิด นักวิจัยไทบ้าน จะแบ่งชนิดพันธุ์ปลาและประชุมกลุ่มย่อยในหมู่บ้าน การประชุมกลุ่มย่อยจะเชิญ ปราชญ์ไทบ้านเข้าร่วม โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมรวมทั้งนักวิจัยตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป เพื่อระดมความรู้เกี่ยวกับปลาแต่ละชนิด เช่น การอพยพ การวางไข่ แหล่งที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องมือที่ใช้ในการจับปลา ขนาดโดยประมาณ การใช้ประโยชน์ จากปลาแต่ละชนิด และร่วมกันประเมินสถานภาพของปลาแต่ละชนิด

ในขั้นตอนนี้ ผู้ช่วยนักวิจัยจะแสดงภาพปลาแต่ละชนิดเพื่อให้ที่ประชุมอภิปรายร่วมกัน โดยผู้ช่วยนักวิจัยช่วยจดบันทึกข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๕ การตรวจสอบข้อมูล ผู้ช่วยนักวิจัยรวบรวมข้อมูล เขียนรายงาน และนำข้อมูลให้นักวิจัยตรวจสอบโดยการประชุมกลุ่มนักวิจัยทั้ง ๔ หมู่บ้าน

๔. เครื่องมือหาปลา

การวิจัยเรื่องเครื่องมือหาปลาเป็นการศึกษาความรู้ของไทบ้านเกี่ยวกับเครื่องมือที่มีการใช้ในลุ่มน้ำสงครามตอนล่าง มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกนักวิจัย ใช้วิธีการจัดประชุมในหมู่บ้านเพื่อให้ไทบ้านคัดเลือกนักวิจัยที่มีความรู้ความชำนาญเรื่องเครื่องมือหาปลา โดยมีนักวิจัย ๒๒ คน

ขั้นตอนที่ ๒ การประชุมเชิงปฏิบัติการและวางแผนการวิจัย นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยประชุมร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและเทคนิคการวิจัยไต่บ้านประเด็นเครื่องมือหาลา พร้อมทั้งประชุมกลุ่มเพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเครื่องมือหาลา และวางแผนการดำเนินการวิจัยในลำดับต่อไป

ขั้นตอนที่ ๓ การสำรวจภาคสนาม นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยทำการสำรวจชนิดของเครื่องมือหาลาในพื้นที่พร้อมทั้งถ่ายรูปเครื่องมือหาลาทุกชนิด

ขั้นตอนที่ ๔ การเก็บข้อมูลรายละเอียด คณะนักวิจัยจะประชุมกลุ่มในหมู่บ้านเพื่อให้แต่ละหมู่บ้านรวบรวมข้อมูลและร้อยพันของค์ความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือหาลาแต่ละชนิด โดยผู้ช่วยนักวิจัยช่วยจดบันทึก

ขั้นตอนที่ ๕ การตรวจสอบข้อมูล ดำเนินการโดยจัดประชุมนักวิจัยกลุ่มเครื่องมือหาลาทั้ง ๔ หมู่บ้านเพื่อตรวจสอบข้อมูลร่วมกัน

๕. พรรณพืชในป่าบุงป่าทาม

การศึกษาประเด็นพรรณพืชเป็นการศึกษาเฉพาะพรรณพืชที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่ไต่บ้าน ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน มีวิธีการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกนักวิจัย ประชุมในหมู่บ้านเพื่อให้ไต่บ้านคัดเลือกนักวิจัยที่เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านพรรณพืชจำนวน ๒๑ คน

ขั้นตอนที่ ๒ การประชุมเชิงปฏิบัติการและวางแผนการวิจัย นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยประชุมร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและเทคนิคการวิจัยไต่บ้าน ประเด็นพรรณพืช เลือกพื้นที่ศึกษา และระดมรายชื่อพรรณพืชเบื้องต้นเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวิจัยขั้นต่อไป โดยมีผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้จดบันทึก

ขั้นตอนที่ ๓ การสำรวจภาคสนาม นักวิจัยไต่บ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีความรู้เรื่องพรรณพืช และผู้ช่วยนักวิจัยลงสำรวจพรรณพืชในป่าบุงป่าทามและแม่น้ำสงครามเพื่อเก็บตัวอย่างและบันทึกภาพ ในระหว่างการสำรวจ นักวิจัยจะร่วมกันระดมความรู้เกี่ยวกับพรรณพืชแต่ละชนิดทั้งลักษณะทางกายภาพ การใช้ประโยชน์และแหล่งที่พบ โดยผู้ช่วยนักวิจัยทำการบันทึกข้อมูล

ในขั้นตอนนี้ไม่มีเพียงนักวิจัยกลุ่มพรรณพืชเท่านั้นที่ลงสำรวจ แต่ยังมีนักวิจัยไต้หวันกลุ่มอื่นลงพื้นที่ร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมีไต้หวันทีลงไปทำกิจกรรมหาอยู่หากิน ในป่าบุงป่าทามมาร่วมทำข้อมูลด้วย

ขั้นตอนที่ ๔ การสัมภาษณ์เพิ่มเติม นักวิจัยไต้หวันและผู้ช่วยนักวิจัยสัมภาษณ์ผู้มีความรู้และสมาชิกในชุมชนเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์ รวมทั้งการสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเชื่อ

ขั้นตอนที่ ๕ การตรวจสอบข้อมูล นักวิจัยไต้หวันทั้ง ๔ หมู่บ้าน ประชุมร่วมกันเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ผู้ช่วยนักวิจัยฉบับที่กมา ในขั้นตอนนี้จะต้องมีนักวิจัยไต้หวันอย่างน้อย ๑๐ คนขึ้นไปให้การรับรองข้อมูลพรรณพืชแต่ละชนิด

๖. การเลี้ยงวัว-ควายในป่าทาม

การศึกษาประเด็นนี้เพื่ออธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของการเลี้ยงวัว-ควายในป่าทาม ประวัติศาสตร์การค้ำวัว-ควาย และภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัว-ควายในป่าทาม มีวิธีการศึกษาดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกนักวิจัย ประชุมไต้หวันในหมู่บ้านทั้ง ๔ หมู่บ้าน เพื่อคัดเลือกนักวิจัยที่มีอาชีพเลี้ยงวัว-ควายในป่าทามเป็นหลัก โดยมีนักวิจัย ๒๗ คน

ขั้นตอนที่ ๒ การประชุมเชิงปฏิบัติการและวางแผนการวิจัย นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยประชุมร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและเทคนิคการวิจัยไต้หวันประเด็นการเลี้ยงวัว-ควาย ในการประชุมเชิงปฏิบัติการนี้ นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ร่วมกันกำหนดประเด็นการศึกษา เลือกพื้นที่เป้าหมาย ระดมองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงวัว-ควาย และวางแผนการศึกษา

ขั้นตอนที่ ๓ การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีการดังนี้

๑) ลงพื้นที่สำรวจทำเลสำหรับเลี้ยงวัว-ควายของแต่ละหมู่บ้านเพื่อเก็บข้อมูลลักษณะพื้นที่ ขอบเขต ระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง ความสัมพันธ์กับพื้นที่อื่นๆ ของชุมชน แหล่งอาหารของวัว-ควาย วิธีการเลี้ยง การจัดการในระหว่างเลี้ยง และสัมภาษณ์คนเลี้ยงวัว-ควาย

๒) นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยสำรวจจำนวนผู้เลี้ยงและจำนวนวัว-ควายของแต่ละหมู่บ้านโดยใช้ตารางสำรวจอย่างง่าย หลังจากนั้นผู้ช่วยนักวิจัยนำผลการสำรวจมาสรุปและวิเคราะห์ โดยมีนักวิจัยไปบ้านเข้าร่วมนี้ตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป

๓) ประชุมกลุ่มย่อยนักวิจัยไปบ้านซึ่งต้องมีผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๑๐ คนขึ้นไป เพื่ออธิบายความรู้เกี่ยวกับสายพันธุ์วัว-ควาย ยารักษาโรค การดูแลรักษา วิธีการเลี้ยง พื้นที่เลี้ยง ความเชื่อ และเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการเลี้ยงวัว-ควาย

๔) ล้มภาชนะใส่หมักในชุมชนเพิ่มเติมในประเด็นสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงวัว-ควาย

ขั้นตอนที่ ๔ การตรวจสอบข้อมูล ผู้ช่วยนักวิจัยจัดระบบข้อมูลและเรียบเรียงเป็นเอกสาร หลังจากนั้นนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องโดยการประชุมนักวิจัยร่วมกันทั้ง ๔ หมู่บ้าน

๗. การทำเกษตรและการจัดการน้ำในทาม

การศึกษาเรื่องการทำเกษตรและการจัดการน้ำในทามกลุ่มน้ำสงครามตอนล่าง มีวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกนักวิจัย ไปบ้านในหมู่บ้านเป้าหมายประชุมร่วมกันเพื่อคัดเลือกนักวิจัยกลุ่มการทำเกษตรและการจัดการน้ำในทาม มีนักวิจัยทั้งหมด ๑๗ คน

ขั้นตอนที่ ๒ การประชุมเชิงปฏิบัติการและวางแผนการวิจัย โดยนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยประชุมร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและเทคนิคการวิจัยไปบ้านประเด็นการทำเกษตรและการจัดการน้ำในทาม นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยยังร่วมกันกำหนดกรอบประเด็นการศึกษา ขอบเขตการศึกษา และวางแผนดำเนินการ

ขั้นตอนที่ ๓ การเก็บข้อมูล นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยลงเก็บข้อมูลรายละเอียดโดยใช้วิธีการดังนี้

๑) ลงพื้นที่สำรวจการทำเกษตรในนามของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อสังเกตสอบถามข้อมูล และบันทึกภาพวิธีการทำเกษตรของไ้บ้านและการจัดการน้ำในพื้นที่ที่ทาม

๒) นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยรวบรวมพันธุ์ข้าวและพันธุ์พืชที่ไ้บ้านปลูกในป่าทาม นักวิจัยจะอธิบายลักษณะเฉพาะของพันธุ์ข้าวและพันธุ์พืชแต่ละชนิดโดยการประชุมกลุ่ม

๓) นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยประชุมกลุ่มเพื่อระดมข้อมูลประเด็นทางสังคม พิธีกรรมความเชื่อ องค์ความรู้ในการทำเกษตรทามและการจัดการน้ำ และการเปลี่ยนแปลงการทำเกษตรทามและการจัดการน้ำในป่าทาม

ขั้นตอนที่ ๔ การตรวจสอบข้อมูล ผู้ช่วยนักวิจัยรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อเขียนรายงาน หลังจากนั้นนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องโดยการประชุมร่วมกันทั้ง ๔ หมู่บ้าน

การตรวจสอบข้อมูลข้ามประเด็น

นอกจากการตรวจสอบข้อมูลแต่ละประเด็นโดยนักวิจัยประเด็นนั้นๆ แล้ว ระหว่างการทำวิจัย คณะนักวิจัยทั้งหมดยังได้ตรวจสอบข้อมูลร่วมกันเป็นระยะๆ โดยการจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้นักวิจัยแต่ละประเด็นนำเสนอผลการวิจัย และให้นักวิจัยไ้บ้านประเด็นอื่น ตลอดจนนักวิชาการ ข้าราชการ ครู และบุคคลที่สนใจให้ความเห็นต่อผลการศึกษา การตรวจสอบนี้มี ๓ ครั้ง ในช่วงการเสนอรายงานความก้าวหน้าฉบับแรก การเสนอรายงานฉบับกลาง และการเสนอร่างรายงานฉบับสุดท้าย

ในการประชุมนำเสนอรายงานแต่ละครั้ง นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยยังร่วมกันปรับแผนและปรับปรุงวิธีการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์

การเขียนรายงาน

เมื่อได้ข้อมูลสมบูรณ์ทุกประเด็นแล้ว ผู้ช่วยนักวิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาจัดระบบใหม่ เพื่อนำเสนอเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ที่เหมาะสมสำหรับเผยแพร่ โดยแบ่งรายงานออกเป็น ๔ ส่วน คือ

ส่วนแรก เป็นการอธิบายความสลับซับซ้อนของระบบนิเวศป่าทามที่ประกอบด้วยระบบนิเวศย่อยต่างๆ การอธิบายเรื่องความหลากหลายของพันธุ์ปลาและความหลากหลายของพรรณพืช

ส่วนที่สอง เป็นการอธิบายประวัติศาสตร์ของชุมชน ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและประเพณีพิธีกรรมความเชื่อของไทบ้านในชุมชนที่ทำวิจัย

ส่วนที่สาม อธิบายถึง วิถีชีวิตในป่าทามโดยเน้นความรู้ในการเข้าและใช้ทรัพยากรจากความหลากหลายทางชีวภาพตามลักษณะของอาชีพ คือ การเข้าถึงปลาโดยพิจารณาผ่านความรู้เรื่องเครื่องมือหาปลา การเลี้ยงวัว-ควายในทาม และการทำเกษตรทามและการจัดการน้ำในทาม

ส่วนที่สี่ อธิบายถึง ประวัติศาสตร์นิเวศทามที่เชื่อมโยงกับการอพยพเข้ามาของผู้คน การพัฒนาประเทศ การเข้ามาของธุรกิจเกษตรอุตสาหกรรม และการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ทั้งในกลุ่มน้ำสงครามผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำในแม่น้ำโขง

รายงานผลการศึกษา

นอกจากรายงานฉบับนี้แล้ว ผลการศึกษางานวิจัยไทบ้าน ยังประกอบไปด้วย

- ๑) ฐานข้อมูลพรรณพืชแต่ละชนิด พันธุ์ปลา เครื่องมือหาปลา และข้อมูลพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน

- ๒) ตัวอย่างพันธุ์ปลาที่ดองไว้ และพรรณพืชที่สตาฟฟ์ไว้

- ๓) ภาพวาดเครื่องมือหาปลาพื้นบ้านโดยศิลปิน

